Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 243 (4879) СРЕДА ДЕКАБРИИН 12 1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 м/н.

Нүхэд, болохоо байгаа энэ һунгалта хадаа юрын һунгалта бэшэ гээшэ. Энэ болбол манай хүдэлмэришэдэй, манай таряашадай, манай интеллигенциин үнэхөөрөө бүгэдэарадай һайн үдэр мүн.

(Москва городой Сталинска округой һунгагшадай һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ 1937 оной декабриин 11-эй үдэр Ехэ театр соо нүхэр И. В. Сталинай хэлэһэн үгэһөө).

Сталинска Конституциин үндэһөөр хэгдэһэн түрүүшын һунгалтануud

Бүхы дэлхэй дээрэ эгээн демократическа болохо Сталинска Конституциин үндэһөөр, советскэ һунгагшад хадаа өөрынгөө верховно органдо депутадуудые, 1937 оной декабриин 12-то эгээн түрүүшынхээ һунгаһан байһан. Энэ бүгэдэнийтын хүхюун сэнгэлиг баяртай һайндэр болоһоор эгэ 8 жэл унгэрбэ.

Үнгэрһэн 8 жэл соо хүн түрэлхитэнэй түүхэ домогто үзэгдөөгүй событинууд болоһон байгаа. Сталинска Конституциие зохёогшо агуухэ Сталинай удирдалга доро манай советскэ арад зон болбол гайхамшагта ехэ илалтануудые ажахын ба соёл болбосоролойн фронтнууд дээрэ туйлаба. Советскэ арад болбол өөрынгөө арюун нангин Эхэ оронойнгоо алдар солые, эрхэ сүлөө болон бээ даахай байдалые имагта Сталинска Конституциин туг доро, арадуудай агуухэ вождь манай инаг нүхэр Сталинай сэсэмэргэн хүтэлбэри доро хамгаалжа шадаба.

«Советскэ демократизмын эсэргүүгэ хүсэн ба шэн баатаршалга зоригжуулгаг советскэ патриотизм болбол дайнай жэлнүүдтэ илангаяа ехээр үзэгдэбэ. Манай оронойнгоо хөөрхэн зэргын гүрэнүүдэй зэргэдэ оруулха ябадалхаа аргадһан. Октябрьска революциин ашаар эзэрянско-буржуазно-помещигуудэй түрэ улаа барихгадан арадуудай хүсэн сүлеелэгдэһэн ба Советүүдэй засагай үнгэрһэн үеые удхань үзэгдөөгүй хүгжэлтын арга-боломжонуудые болоһон байлгадань советскэ хүнүүд золтой байна. Тиимэ дээрэһээ фашизмые илаһан манай илалта соо бидэнэр мүн хамта советскэ демократиин агуухэ илалтые харанабди» (В. М. Молотов).

Социализмын оронойн жаргалантай хүхюун арад зон хадаа мүнөөдэр өөрынгөө ажабайдал соо үшөө нэгэ айхабтар һайхан событи тэмдэглэжэ байна. Юуһэб гэхэдэ, СССР-эй Верховно Советэдэ һунгалтануудые хэхын урда үдэр Москвагай Ехэ театрай зал соо Москва городой Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ нүхэр Сталин сэсэмэргэн ба түүхэтэ үгэ хэлээд, депутат бүхэнэй үйлэнүүдые заажа үгэһэн байгаа.

Манай агуухэ вождь, полководец Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Сталин болбол өөрынгөө энэ түүхэтэ үгэ соо иигэжэ хэлээ һэн:

«Депутат болбол арадай түһамаршан гээшэб, Верховно Советдэ тэрэнэй түлөөлэгшэн гээшэб гэжэ мэдэхэ ёһотой ба тэрэнэйдэ арадай захяа үгэһэнэй ёһоор бээ абажа ябаха ушартай. Замбаа хазайхадань, һунгагшад болбол шэнэ һунгалта хахые эрихэ эрхэтэй ба замбаа гараһан депутадые мухарюулжархихашые эрхэтэй байна (Энеэдэн, альга ташалганууд). Энэ хадаа гайхамшаг хуули гээшэ даа. Миний зүбшөөл, өөрынгөө һунгагшадта депутадай канишадай үгэхэ зүбшөөл юуб гэхэдэ, һунгагшадай энэ эрхэ тухай,—депутадуудые болзорһооноо урид гэзэргэнь хуудажа абаха эрхэ тухай һанаха, өөрынгөө депутадуудые хинан хараха, тэдэнние шалган байсааха ба хэрбээ тэдэнэй зүб замбаа хазайхаа һанахадань, тэдэнние мүрһөө зайсуулжа, шэнэ һунгалта хахые эрилтэ хэхэ зэргэтэй. Правительство болбол шэнэ һунгалтануудые зарлаха ушаргатай».

Нүхэр Сталинай энэ айхабтар сэсэн заабарине советскэ арад, мүн тэдэнэй һунгаһан депутадуудай хэзээшье мартаагүй, мартахашьегүй байна. Манай депутадуud болбол гүрэн түрын удхашанартай ажалябуулгануудые бэелүүлхэдэ хододоо энэ заабарине гарай хүтэлбэри болгоно, сэжэн зүрхэндөө һанажа ябадаг юм.

Советскэ һунгагшадай нэгэн дүүгээрээ верховно органдо альгаһан депутадууд болбол өөһэдынгөө һунгагшадай найдабарине нэрэтэй түрэтэйгээр бэелүүлжэ шадаа. Коммунистнууд ба партиина бэшэ һунгагшадай хамтадаа һунгаһан депутадуудаа бүридһэн Советскэ Правительство болбол Ленин-Сталинай большевистскэ партиин удирдалга доро Баруун тээ немецко-фашистскэ эзэмдэгшэдые ба Зүүн тээ японско империалистнуудые бутанэрһэн хүсэн түгэс мүнөө үени түрүү техникэөр зэбсэглэгдэһэн баатар Улаан Армиие хүмүүжүүлжэ шадаһандаа ашаар, өөрынгөө арюун нангин эхэ оронойнгоо дайн сэргэһэн экономическа болон политическа талаар үшөө хүсэтэй болгожо гэрбаба. Мүнөө советскэ оронойнгоо хүсэ шадалые эрхэ сүлөөтэ дуратай бүхы дэлхэйн ажалшан арад магтан хөөрэлдэнэ. Советскэ орон болбол бүхы дэлхэйн түрэ алдар суутай ба магтаалтай болонхой.

Мүнөө СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ тухай айхабтар ехэ политическа ухаашануудтай кампани ябуулагдажа байна. Тиимэһээ СССР-эй, РСФСР-эй, БМАССР-эй болон нютагуудтахи Советүүдэй депутадууд болбол өөһэдынгөө һунгагшадай найдабари захяае хэрэгээр бэелүүлжэ байһан тушаагаа тоосоо үгэнэ. Тиин, манай депутадууд хадаа һунгагшадайнгаа найдабарине хүндэтэйгөөр бэелүүлжэ тобшолол хэхэдэ захханьшье алдуу болохогүй. Жэшээлхэдэ, СССР-эй Верховно Советэй депутат нүхэр Курбатовай хүтэлбэридэг Чеолгын МТС-эй коллектив дайн зэргэтэй жэлнүүдтэ хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдые хэды үзэбэшье һаа, тэрэнние шадамгаар зайлуулжа тракторна хүдэлмэринэгөө түсэбые жэл бүри үүлэн дүүргэжэ байгаа, ехэхэн тооной горючи эдихэ найн олон байна.

Мүн РСФСР-эй Верховно Советэй депутат Эрдынеевагай правлениин түрүүлэгшын олгогшон байжа хүтэлбэридэг «Улаан-Үдэнгэ» гэжэ хүүсэ ажалай артелиин члетүүнүүд болбол жэлһээ жэл бүри ажлуудые үрэжүүлжэ гүрэндэ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ, хамтаа ажалай продукт гүрэндэ түшаа бан байгаа.

Ажалшадай депутадууд Загастайн сомоной Советэй олонхи депутадууд болото түһалаажа доро сомоной Сталинай ба Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд дайн сэргэһэн жэлнүүдтэ ехэхэн амжалтатай хүдэлмэри хэжэ шадаа. Мүнөө тус сомоной Совет болбол сельскэ ба сомонуудай Совет үүдэй республикэ ажалаа социалистическа мүрысөөндэ ялажа гараад, БМАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй дамжуулган Улаан тугта хүртэбэ. Иигэжэ жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилһэн депутадуудай республикын бүхы сомоной аймаг ба районуудаар ялана олон бии.

Мүнөө СССР-эй Верховно Советдэ шэнэ һунгалтануудые манай арад зон болбол өөһэдынгөө депутадуудай болгожо Эхэ оронойнгоо эрхим хүбүүд ба басагадые, үнэн сэхэ патриодуудые һунгаха байна. СССР Союзай Верховно Советдэ һунгалтануудай хадаа хүдэлмэришэн, колхозно таряашан ба советскэ интеллигенциин большевистскэ партиин, нүхэр Сталиниие тойрулжа үшөө ехээр нягталжа, советскэ демократиин хүсэн түгэс эрхэ ялалтын ехэ ажаг, һаваг байхауг.

Национальностьнудай Советдэ РСФСР-һээ һунгалтануудые хэхэ № 25 Дальневосточно һунгуулиин округой комиссиин мэдээсэл

РСФСР-һээ Национальностьнудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ № 25 Дальневосточно һунгуулиин округой комиссиин зөөрэ гээ адрес: город Хабаровск, улица Раменщикова, дом № 12.

Түрүү малшадай дүршэлһөө

Ямаанда ямар харууһан хэрэгтэйб?

1. 100 ямааһаа 200 эшэгэ абахаб

Оронойгоо кампаниие саг соонь үнгэргэжэ шадаад, ехэ хони, ямаадые онсо һайнаар харууһалжа хоний, ямаан эхирэлэ ба хонишод байһанийнь түрүүшүүлэй дүршэл байһан байна. Би 1944—45 он соо 422 ямаа түргүүжэ, 427 эшэгэ абаад, бүгэдыень алгүй эндэр онто оруулаа һэм. Тиигэжэ байхадаа ямаадые, илангаяа нэрэйн эшэгэдые хороолтогүйгөөр онто оруулха гэжэ имагтал оролдосоной харууһалгаһаа болоно гэжэ мэдэбэб.

Намайе манай колхозоорхин шадабаритай бэрхэ түрүү ямаашаа гэжэ тоолодог юм. Тэсэгээн манай колхозой правлени намайе аймагай малажалай выставкада элигэлээн байна. Тэнэ онооцоо хэтэн олон түрүү малшадтай хөөрэлдэжэ, тэдэнэй хүтэлмэриин дүршэлые хэлан абабаб. Энэ хадаа миний саашахи хүдэлмэридэ улам ехэ түһатай болохо гэжэ. Үбэлжэлгын ба тул абалгын удаа энэ түрүүшүүлэй хөөрэһэн дүршэлые хэлан абажа, тэдэниие шэнгээр хүдэлмэрилхэ байнаб.

Выставкын һүүлээр болоһон малажалай түрүүшүүлэй аймагай суглаанда хабаадалсахадаа 100 ямааһаа 200 эшэгэ абахаб гэжэ арюун үгэлэ абаа һэм. Тиигэжэ хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө мүнөөнһөө эхилээд али болохо хэмжээнүүдые абажа байнаб. 1945—46 онуудай үбэлжэхэдэ ба тул абалгын үедэ бүхы малшадтай хамта миний харюусалга ехэ байна. Мүн бээдээ абаһан уялгаиншье нилээхэн харюусалгатай. Тиихэлээр 100 ямааһаа заатагүй 200 эшэгэ абажа хоролтогүйгөөр тэнжээхын түлөө бүхы хабала гаргаха уялгатайб.

БАЛЬЖИНИМА ТУБШИНОВ,
Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ямаашан.

2. Ямаан бургааһа эдихэ дуратай юм

Манай артелиин правлени анхан түрүүн намда 62 ямаа тушаажа үгөө һэн. Тэрэнһээ хойшо 7 жэл болобо. Энэ 62 ямаадые үсхэбэриһээ, 518 толгой болгоо һэм. Эдэнэй 410-нь гүрэндэ тушаагдаа.

Мүнөө 100 гаран ямаатайб. Эдэнэй 82 толгой эм юм. Эмэ ямаанай бултадаа ороондо оруулагдаһан байна. Ерэхэ жэлэй март соо эдэ ямаан жэлдэрэн түрэхэ юм. Тэрэшэлэн хэдэн ямаан эрэхэ жэлдэ эхирэхэ ба хэлэжэ байна. Үнгэрһэн жэлдэ 82 ямаа түрүүлжэ 133 эшэгэ абаад, нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр онто оруулаа һэм.

Ямаадаа түхэрэн жэл соо агуулажа, үбһэ тэжээл багаар гаргашалһан дүршэлтэй болонхойб. Нёлоо түхэрэн үбэл соо ямаадаа агуулжа гараа һэм. Тиигэжэ зуураа, ямаа турааха хороогүйб. Шатал наэгээр ба ямаадаа үбэлэй үедэ түсгаар илгажа үгэлһэнэй хүбэнһөө халуулааг һэм. Ямаадаа агуулхадаа бэлшээриин хоёр хоноог ла һүүгээдэ. Үбэлэй түлэг хүйтэн соо бургааһа, шутылай бэлшээрии хэзэлһэмээнэ ба ямаа олон гараха. Гадна, ямаан һүрэг бороожо, бургааһа эдихэ дуратай юм. Тиимэдэ ниимэ бэлшээри тааруу зохид байдаг.

Ямаадые бэлшээри һайнтай газарһаар оролдосотойгоор агуулаад, саасаонь үнгэргэжэ үбэлэй хүйтэн бэ хабарай хаа бэлхинда диилажа турааһагүй, тобир тарган онто оролоо юм.

Энэ намарай үедэ ямаадаа һайнаар бэлшээжэ, бүхэлинь таргалуулаа. Тиигэжэ хаха үбэлэй гараа тэбаа тэхэ добигүй бата бэхи һүүрии табигдаа гэжэ саха хэлэмээр байна.

Мүнөө жэлдэ тул абалтые хоролтогүйгөөр үнгэргэһэнэй түлөө 32 эшэгэ ажалай нэмэжэ түлэбэри абаа һэн.

Ямаан һүргөө үбэлэй үедэ улам ехэ оролдосотойгоор харууһалжа, нэгэшье толгой хороолго оруулахагүй, тэрэшэлэн тулинуудые тарлаан түргээр ба элүүр энхээр онто оруулха байнаб гэжэ бүхы үгэ абана.

Б. ЖИМГЕЕВА, Хориин аймагай Жданогай нэрэмжэтэ колхозой ямаашан.

«Агитаторай блок-нодой» 23-дахи номер гараба

Һаяхан «Агитаторай блок-нодой» сэтгүүлэй 23-дахи номер гараба. Энээндэ Москва городой Сталинска округой һунгагшадай һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ 1937 оной декабриин 11-дэ нүхэр И. В. Сталинай хэлэһэн үгэ хэблэгдэһэн байна.

МАЛАЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ҮҮСХЭЛЭЭР...

Һаяхан Прибайкальска аймагай малажалай выставка болоо үнгэрбэ. Энээ гурбан колхоз, малажалай 6 ферма, 11 һаалишан, 16 хонишон хабаадалсаһан байха юм.

«Путь Социализма», «Красный партизан», Чкаловай нэрэмжэтэ колхозууд малажалые хүгжөөлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэлтээр аймаг соо түрүүлнэһэй. Эдэ колхозууд малажалые хүгжөөлхэ гүрэнэй түсэб зүйһэн бүрөөр дүүргэжэ түрүүлһэн байна. Тэрэшэлэн гүрэндэ малажалай продуктнуудые тушааха түсэбүүдээ зүйһэн бүрөөр дүүргэһэн байха юм. Малажалые хүгжүүлхэ хэрэгтэ үнэн сэхээр оролдоһон эдэ артельнүүдэй түрүүшүүд колхозтоо хамта аймагай выставкада хабаадалсаа.

Турунтаевска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермые даагша нүхэр Усольцева, «Путь Социализма» гэжэ ажалай артелиин МТФ-е даагша нүхэр Петров гэгшэд өөрын бодо мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэһэнэй ашаар, аймагай выставкада хабаадалсаһан байна. Тэрэшэлэн һаалишад Бородина, Тарасова («Путь Социализма» колхоз), Патрушева («Красная заря» колхоз), хонишон Неродова («Путь Социализма» колхоз), Попова («Майн 1» колхоз) ба бусад тул абаха ба һү һааха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэнэй, ашуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэ амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө аймагай малажалай выставкада хабаадаа. Выставкада хабаадаһан эдэ түрүүшүүд ашуу мал, харууһалгаг дүршэл шадабаряа дэлгэрүүлхэ ябадал тухай хөөрэлдөө, хэлэн абалсаа байха юм.

Выставкын удаа малажалай түрүүшүүдэй аймагай суглаан үнгэрэгдэһэн байна. Суглаанда хабаадагшад ашуу малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэжэ, гүрэнэй түсэб дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэмжээнүүдые хэлсэһэн удаагаар ашуу малай үбэлжэлгэ ба хаха таршина дүүргэһэн, социалистическа мүрысөөн түсэбэ.

Мүнөө аймагай бүхы малшад малажалай түрүүшүүдэй үүсхэлые хэлэн абажа, социалистическа мүрысөөндэ үргэн дэлгэржэ байна. Ашуу малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар оролсонхой. Энэ мүрысөөндэ оролсоһон колхозуудай ферма, гүүрт болон малшад 1945—46 онуудай үбэлжэлгые, амгалан тайбангаар үнгэргэхын түлөө хүдэлмэрөө улам шангадхаба.

И. КИРЕЙЧУК.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: *«Улаан Эрхирэг» колхозой түрүүлэгшэ Дампил Санжиев. Энэ нүхэрэй хүтэлбэрилдэг колхоз Заиграево аймаг соо түрүүлжэ ябанхай. Гүрэндэ тараа болон малажалай продуктнуудые тушааха жэлэйнгээ түсэбые түс колхоз болзорһоо урид бүримүһэн дүүргэһэн. Тэрэшэлэн шэнэ гэр байрануудые түхэреэжэ, колхозно центрээ болбосон түхэлтэй болгоһон байха юм.*

О. Зеккин фото.

ХОРОЙГООР ДҮҮРЭН ХОНИТОЙ БОЛОХЫН ТҮЛӨӨ

ЗАИГРАЕВО. (Телефоноор абтаба). Аймагай малажалай түрүүшүүлэй суглаанда хабаадагшадай хандалгада харюу болгон энэхэн малшад үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическа мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсобо. Колхозуудай фермэ, гүүрт, отара, бригада бүхэн түсхай уялгануудые абажа, өөһэд хоорондоо мүрысөөн, малажалай түрүүшүүдэй республиканска суглаанда хабаадалсаха ёһотой болохын түлөө шуух шангаар тэмсэжэ байна.

Үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаһан түрүү колхоз, фермэ, гүүрт болон отаранууд түрүүшын үдэрһөө хойшо эмхитэй ажалай улаһар эшэ харууһална. Тэдэнэй үбэлэй бэлшээрине илангаяа һайнаар хэрэглэжэ, ашуу малаа оролдосотойгоор агуулнад. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Цыбигма Аюшиева гэгшэ 1945 он соо амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ гараһан байна. Энэ жэлдэ абаһан 90 хурьгадаа нэгэшье хоролтогүйгөөр оруулангүй алдуу эндүү онто оруулаа. Мүн тул абаха түсэбөө 100 процент дүүргэһэн байна. Түрүү ажалай түлөө нүхэр Аюшиева 4 хурьга нэмэлтэ түлбэри абаһан байха юм.

Аймагай түрүү малшадай үүсхэлээр социалистическа мүрысөөндэ фермынгээ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хамта оролсоһон түрүү хонишон нүхэр Аюшиева гэгшэ хоройгоор дүүрэн хонитой болохын түлөө нүхэр һунгүүтэй тэмсэжэ байна.

М. САДОВСКАЯ.

Республикамнай СССР-эй Верховно Советэй һунгалтануудта бэлэдхэжэ байна

Хүндэтэй агитаторнууд

«СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүримые» Советскэ Союзай үндэһэн хуули—Сталинска Конституциие ажалша арадта ойлгуулжа үгэхэ хэрэгтэ хүндэтэй ба харюусалгатай хэрэг мүн. Агитаторай нэрэ хүндые хүртэһэн урмашаһан элидхэлэ хадаа энэ ажалаа хүндэтэй уялга нэрэтэй түрэтэй хэрэгээр дүүргэхэ гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдоно.

Бурмонкоопсоюзай партиина организациин агитаторнууд ашар 524 һунгагшадта советскэ һунгуулиин системые ойлгуулжа ябанад. Өөһэдынгөө һунгагшадтай нягта түһалхыжа ушаржа үзүүлхэ зорилготойгоор тус партиина эхин организаци болбол агитаторнуудтай хамта ажалхыгаа ашаархаа зүйл ондоо хүтэлмэрийнгөө түлөө хүсэнь агитатор болонхой.

Иигэжэ һунгагшадай үнэдэ элдар сууһан ба хүндэтэй болоһон олон агитаторнууд энэ ябаа олон бии. Олонхи агитаторнууд хадаа хүтэлмэрийнгөө ехэ ажалай ордендо ба медаль абаһан эрхэтэй байһанаа һайнаар ойлгуулжа, түүрээ эдэ агуулалдаар документ зохёоһон гээд тү, али мүдүүгэ башаха ба справка олохо хэрэгтэнь халуунаар туһалжа үзүүлбэ. Мүн түһалаалга хэрэгтэй болоһон сэрэгэй албахаагшадай бүлэнэртэ, харин фронтовигудуудта туһалһан ажалаа ба дайнайгаар дүүргэжэ байна.

Манай агитаторнууд хадаа һунгагшадтай ганцаар лэ советскэ һунгуулиин системэ тухай хэлэлсээд зогсонгүй, һунгагшадай һүүлдэнь хуули тухай хэрэгтэй лэ лекцинүүд ба политическо-теоретическэ тэмэтэй элидхэл ба лекцинүүдые унгаадаг болоо.

Энэхэн агитаторнуудай дунда нүхэр А. В. Седова өөрынгөө үдэсхэлээр һунгагшадта хорин хоёр түргэн газетые уншажа үгэлдэг. Энэ нүхэр хадаа дээгэбэрто үлэг ток дээрэ, тэндэхи һунгагшадай баранайнь хабаадалгатайгаар олон дахин хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, һунгуулиин законуудые һайнаар ойлгуулнаб. Тэрэшэлэн хамта нүхэр Седова болбол харьяата һунгагшадтаа ехэ хүсэтэй хүдэлмэри хэжэ байна.

ШЭНЭ УЯЛГАНУУДЫЕ АБАБА

Һаяхан Зэдын аймагай «Социализм» колхозой членүүдэй хамтын суглаан болоһон, тэрэ дээрэ һунгуулида эрхим һайнаар бэлдэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Верховно органдо һунгалтануудые һайнаар угтаха зорилготойгоор тус колхозойхид өөһэд дээрээ шэнэ-шэнэ уялгануудые дааба абаба. Малажал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрлөөрөнь 100 процент дүүргээд энэ оной декабриин 15 хүртэр дүүргэхэ гэжэ уялгануудые абаба.

КОЛХОЗОЙ УЛААН БУЛАН СОО

Закаменай аймагай «Улаан-Далай» колхозой Сталинай ба Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай улаан булан гууд соо һунгуули тухай номуудай ба газетэнүүдэй выставка нээгдэбэ. Энэхэн агитаторнууд тус участок дээрэ гаргажа занятие үнгэргэһэнээ удаа тэр выставкадатабигдаһан номуд болон газетэнүүдые һайнаар уншадаг юм.

170 ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮНГЭРГЭГДӨӨ

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Аймагай партиина организацинуудай 428 агитаторнууд һунгуулиин системэ тухай 170 хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, олохон тооной ажалшадые энэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадуулаба.

З. ДОРЖИЕВА.

Түрүү агитаторнууд

«СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүримые» болон СССР Союзай үндэһэн хуули—Сталинска Конституцииие ажалшадай, илангаяа гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй ойлгуулхые болон залуу һунгагшадые гүнзэгыгөөр танилсуулха тушаа Улан-Удэ городой Городской районой партиина организацинуудай агитаторнууд эршэмтэй шангаа хүдэлмэри хэжэ байна.

Жэшээлхэдэ, НКВД-гэй партиина эхин организациин агитаторнууд нүхэд Барышев, Бараненков, Панов, Бадмаев ба Гурьянова гэгшэд городой Столярна үйлсын гэр байрануудаар ябажа, һунгагшадтай һунгуулиин Дүримые тодо һонороор ба элидхэлтэйгээр ойлгуулхаһаа гадна, улас хоорондын оршон байдал тухай һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг болоо. Эдэнэр хадаа мүнөө болоно байһан немецкэ сэрэгэй ехэ гэмтэ хэрэгтэнүүдые Нюрнбергдэхи процесс тухай газетэнүүдтэ толилогдоһон материалнуудые харьяата участогуудайнгаа һунгагшадта уншажа үгөө.

Агитационно-ойлгуулжамых участогуудай эрхим һайнаар ябуулагдаа тус районда олон бии. Жэшээнь, БМАССР-эй ажалаа-найманай арадай Комиссариадай партиина организациин агитатор нүхэр Брянскайгээр участогуудайнгаа һунгагшадта һунгуулиин Дүримые ба Сталинска Конституциие һайнаар ойлгуулхадаа хамта, зарим һунгагшадта мэдүүгэ бэшэжэ үгэхэ, тэдэниие хүсэлдэнээ хэрэгтэнь туһалжа тэдэ элидхэлтэйгээр туһалжа, һунгагшадай дунда хүндэтэй болоһон агитаторнуудай нэгэндэ тоолдоно.

Тэрэшэлэн сэрэгэй Н-скэ частиин агитаторнууд нүхэд Ляпунов ба Кравченко гэгшэд Балтахиновай нэрэмжэтэ үйлсэр ажаһуудаг һунгагшадай дунда һунгуулиин системэ тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, тэдэнэрые һунгуулиин Дүримтэй һайнаар танилсуулжа байха юм. Ажалшадай депутадуудай районно Советэй хүдэлмэришэд хадаа һунгагшадые элирүүлжэ, списка уридшалан зохёохо хэрэгтэ эдэ агитаторнуудта ехэ туһалжа үзүүлнэ.

Мүнөө һунгуулиин участковэ комиссиин составта кандидатуудые хабаадуулха тухай түрүү һанамжанууд хэгдэжэ байна. Эдэ агитаторнуудай хүдэлмэри эхилээ гээшэ. Тиимэ агитаторнууд бүхэн түрүү ба элидхэлтэй хүнүүдые тус комиссиин составта дэбжүүлхэ хэрэгтэ ехэ хэрэгтэй ба туһалалгатай байна.

СССР-эй Верховно Советдэ һунгуули хэхэ тухай түрүү үгэ хэлэхэ. Агитаторнууд бүхэн ажалшан арадые, түбхин түргэнүү зон һунгагшадые Дүримтэй танилсуулха тушаа хүдэлмэри бүхы ажарһаа хөөрөө гарһан тэрэ гээ.

Г. БАДМАЕВ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА ХАҺА СООНЬ БЭЛЭДХЭЕ!

ВЛКСМ-эй ОБКОМ БА БМАССР-эй НАРКОМЗЕМДЭ

1945-46 онуудай намар-үбэлэй заһабарилгын үедэ залуушуулай тракторна бригадануудай республиканска социалистическэ мүрысөөн тухай

Гашейн МТС-эй коллективэй эрэгтэй эмэгтэй тракторист, комбайнер болон хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшадай хандалгада харюу болгон Ехэ-Кударын МТС-эй Цырен Дамбаевай хүтэлбэрилдэг залуушуулай тракторна бригада болбол трактор заһабарилгые 1946 оной январиин 1-дэ, хүдөө ажалай машинануудай заһабарилгые—февралиин—1-дэ, комбайнын заһабарилгые—майн 15-да эрхим шанартайгаар дүүргэхэ, заһабарилгын хэрэгсэлдэ табигдаһан мүнгэн зөөриие 10 процентһээ бага бэшээр арбилха, полевой хүдэлмэри хүртэр трактор бүхэниие заһабарилгын, техническэ харууһа хэхэ хэрэгсэлнүүдээр хангаха, тракторна вагончигуудаа өөһэдынгөө хүсөөр түхеэрхэ, бригадынгаа членүүдэй дунда техническэ һуралсал эмхидхэхэ ба тэрэшэлэн трактористнуудай нийтэ һуралсалай хэмжээе дээшэлүүлхэ уялгануудые абаад залуушуулай бүхы тракторна бригада, залуу трактористнуудта хандажа, заһабарилга дээрэ залуушуулай тракторна бригадануудай социалистическэ мүрысөө үргэлжэлүүлхые уряалба.

ВЛКСМ-эй обком болон БМАССР-эй Наркомзем болбол Ехэ-Кударын МТС-эй Цырен Дамбаевай хүтэлбэрилдэг залуушуулай тракторна бригадын уялга ба үүсхэлые һайшаагаад, залуушуулай тракторна бригадануудай республиканска социалистическэ мүрысөөнэй условиие баталһан байна.

Тиихэ зуураа, ВЛКСМ-эй обком болон БМАССР-эй Наркомзем залуушуулай тракторна бригадануудай республиканска социалистическэ мүрысөөнэй условитой бүхы трактористнуудые танилсуулан, энэ мүрысөө толгойлжо саг үргэлжэ хүтэлбэрилхыень, бригада ба трактористнуудта үдэр бүриин бодото туһаламжа үзүүлхыень ВЛКСМ-эй айком, аймагай газарай таһаг, МТС ба колхозуудай комсомольско организацинуудай секретарьнуудые уялгалба.

ВЛКСМ-эй айком бүхэн заһабарилгын үедэ дэлгэрһэн залуушуулай тракторна бригадануудай социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые үдэр бүри гаргажа, эрхим тракторна бригада, тракторист ба заһабарилагшадай хүдэлмэриин дүршэлые дэлгэрүүлхэ байна.

ВЛКСМ-эй айком, аймагай газарай таһагууд заһабарилга дээрэ дэлгэрһэн залуушуулай тракторна бригадануудай социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые ВЛКСМ-эй обком ба БМАССР-эй Наркомземдэ һара бүриин—5-да, эсэслэһэн дүнгые—1946 оной апрелиин 15-да мэдээсэхэ уялгатай байна гэжэ ВЛКСМ-эй обком ба БМАССР-эй Наркомзем тогтоогоо.

1945-46 ондо трактор заһабарилга дээрэ дэлгэрһэн залуушуулай тракторна бригада, залуу трактористнуудай республиканска социалистическэ мүрысөөнэй УСЛОВИНУУД

Энэ мүрысөөндэ МТС, совхозуудай залуушуулай бүхы тракторна бригада, залуу трактористнууд хабаадалсажа болохо.

Республиканска социалистическэ мүрысөөндэ залуушуулай иимэ тракторна бригаданууд илаһанда тоологдохо гэбэл:

а) Трактор ба хүдөө ажалай машинануудые заһабарилха түсэбые саг болзор сооно, эрхим шанартайгаар дүүргэһэн;

б) Заһабарилгада табигдаһан мүнгэн зөөриин 10 процентһээ бага бэшые арбилһан;

в) Трактор бүхэниие заһабарилга ба тоһодолгын шухала хэрэгсэлнүүдээр хангаһан;

г) Техническэ һуралсал эмхидхэжэ, бригадын член бүхэнэй мэргэжэлые, тэрэшэлэн нийтын һуралсал дээшэлүүлһэн;

д) Бригадаараа дааажа абаһан поли дээрэ агротехническэ хэмжээ ябуулга үнгэргэхэ хэрэгтэнь таряанажалай бригадануудта туһаламжа үзүүлһэн.

Республиканска социалистическэ мүрысөөндэ илаһан бригадада ВЛКСМ-эй обком ба БМАССР-эй Наркомземэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха байна.

Эрхим бригаданууд, илаһан бригадын бригадирнууд, эрхим трактористнууд ВЛКСМ-эй обком ба БМАССР-эй Наркомземэй грамотануудаар шагнагдаха юм.

Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд аймагуудаар—10 хоног соо нэгэ удаа дамжуулгын Улаан туг барюулгатайгаар республика соо—һара бүриин 5-да гаргагдаха байна. Мүрысөөнэй эсэсэй дүн 1946 оной апрелиин 20-до гаргагдаха юм.

ВЛКСМ-эй обком ба БМАССР-эй Наркомзем болбол МТС ба совхозуудай залуушуулай тракторна бригада болон залуу трактористнуудые трактор машинануудай заһабарилгые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө республиканска социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр ородсохыень уряална.

Малажалай продуктнуудые тушааха түсэбүүдээ дүүргэбэ

Алуу малһаа абтаха ашаг шэмые али болохоор дээшэлүүлжэ байһан Байкало-Кударын аймагай түрүү колхозууд малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид бүримүһэн дүүргэһэн байха юм.

«Майн 1» колхоз аймаг соогоо эгээл түрүүлэн малажалай зүһэн бүриин продуктнуудые тушаажа, гүрэнтэйгөө болзорһоо урид тооһобо. Тэрэшэлэн Будённын, Пушкинай нэрэмжэтэ колхозууд мяха, һү, үнгэгэ, брынзэ мэтын продуктнуудые түсэбһөө гадуур тушаагаа. Һаяар «Хоёрдохи Пятилетка», «Партизан Кударинец», «XVIII партсъездын» нэрэмжэтэ колхозууд 1946 ондо гүрэндэ тушааха түлбэринүүдһээ малажалай продуктнуудые авансаар үгэхэнь.

В. БАТОРОВ.

УРДА САХАЛИН МҮНӨӨДЭР

ТҮРЭЛ ГАЗАР ДЭЭРЭЭ

Москвада хахад һүни байхада, эндэ паран гаража байдаг. Һаяхан дайсанһаа дайлажа абаһан өөрын гээ түрэл газар дээрэ ажаһуужа байгаа советскэ граждананууудай ажалай үдэр эхилнэ.

Городууд болон посёлогуудаар завод ба фабриканууднаа утаан гарана, далайда суднанууд ошоно. пассажирска ба товарна поездэнүүд ябанад. Энэ арлые Хабаровск, Владивосток ба Москватай холбодог самолёдууд уулын оройгоор ниидэн гаранад...

ТОЕХАРСКА САХАРНА ЗАВОД

Тоехар городой шахар болоһон дайшалхы ябуулгануудай үедэ сахарна заводой зарим хубинь гэмтэгдэһэн байгаа. Дайнай дүүрэмсээр энэ заводые шэнэлэн бодхоолго эхилээ. Мүнөө завод һэргээн бодхоогдоод, хүдэлмэрилжэ байна.

ЭМНЭЛГЫН ШЭНЭ УЧРЕЖДЕНИНҮҮД

Тоехар городой центртэ шэнэ поликлиникэ нээгдээ. Мүнөө невропатологическа, терапевтическэ ба хүүгэдэй үбшэнүүдэй кабинедүүд хүдэлмэрилнэ.

Арал дээрэ врачебна пунктнууд олошоржо байна. Һаяхан Хонто городто нэгэ тиимэ пункт нээгдээ. Ойрын сагта Отомари, Маока болон бусад портово городуудта врачебна участогууд нээгдэхэ байна.

ТОЕХАРАЙ ДУНДА ҺУРГУУЛИ

Тоехар городой дунда һургуулида заняти ябажа байна. Тэрэ һургуулида сэрэгэй албахаагшадай ба нютагай учреждениhүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй хүүгэд һурадаг. Ойрын сагта энэ һургуулида биологическа ба физическэ кабинедүүд түхеэрэгдэхэ байна.

ШАХТАНУУДТА ШУЛУУН НҮҮРҺЭ МАЛТАЛГА

Урда Сахалинай шахтануудта шулуун нүүрһэ малтан абалга нэмэжэ байна. Ноябрь һарада урда һарынхида орохолоо 3—4 дахин ехэ шулуу нүүрһэн гаргагдаа. Найбучида байһан шахтанууд амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ.

ГОРОДОЙ ҮЙЛСЭНҮҮД БА ТАЛМАЙНУУДТА РЕПРОДУКТОРНУУД ТАБИГДАА

Тоехар городто радиостанци хүдэлмэрилжэ захалаа. Ажалшад Москва, Новосибирск, Хабаровск болон Владивостогой радиодамжуулгануудые дууладаг болоо. Үйлсэнүүд ба талмайнууд дээрэ шанга дуутай репродукторнууд табигдаба.

(ТАСС).

Ан үсхэдэг фермэнүүд

ВОЛОГДА. Вожегодско районой 25 колхозой ан үсхэдэг фермэнүүд халтар хара үнэгэдые үсхэдэг байна. «Сталинский путь» колхоз мүнөө жэл тиимэ үнэгэнүүдэй арһа тушаажа 30.000 түхэриг олзо оруулаа. Мүн тэрэшэлэн «Союз» гэжэ хүдөө-ажалай артель 20.000 түхэриг абаба.

Мүнөө тэдэ фермэнүүдтэ 140 хүртэр залуу үнэгэд бии.

Октябрьска революциин нэрэмжэтэ Ворошиловградска паровозо-бүтээлгын заводой дайнай һүүлдэ бүтээжэ гаргаһан «Серго Орджоникидзе» гэдэг «СО» гэжэ сериин түрүүшын паровоз.

В. Ещенкын фото (ТАСС-эйфотохронико).

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Декабриин 4-эй үглөөнэй ба үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, декабриин 4. (ТАСС). Мүнөөдэр уласхоорондын сэрэгэй трибуналай үглөөнэй заседани дээрэ английска гэмнэгшэ Шоукросс гэгшэ үгэ хэлэхэдээ: Польша, Югослави, Греци, Голланди, Дани, Бельги, Норвеги болон Францида Германиин добтолһон ушар байдалда сэгнэлтэ үгэбэ.

Шоукросс болбол олон тоото хуулита баримтануудые харуулха зуураа, агрессивнэ дай хэхэ гэшэ 1928 ондо Келлогой пакт баталагдаһан сагһаа хойшо уласхоорондын эрхэдэ харша элитэ гэмтэ ябадал хэгдэһэн тухай хэлэнэ, мүн Германи болон тэрэниие толгойлогшод хадаа энэ гэмтэ ябадал хэһэнэй түлөө зэмэтэй гэжэ тоологдохо ёһотой байна гэбэ.

Уласхоорондын сэрэгэй трибунал болбол тэдэ гэмтэ ябадалнуудые хэхэ сагта үнэхөөрөө гэмтэй аашанууд гэшэ гэжэ тоологдохогүй байһан сагта хэһэн юумын түлөө гэмнэгдэгшэдые сүүдлэжэ, «пост-фактумай законодательстводо» тушаглабэ гэхэ һанаатай үгэ-хүүр гараһаниие Шоукросс буруушааһан байна. Гүрэнүүдэй хоорондоо баталһан олон тоото договорнуудта тушаглаха зуураа, гэмнэгшэ болбол мүнөөнэй дайн сэрэгэй эхилтэр гүрэнүүд хадаа, агрессивнэ дай хэхэ ябадалһаа бэеэ хорихоһоо байтагай, харин агрессидэ хордогдоһон оронуудта туһаламжа үзүүлһэн байха юм гэжэ заана. Гүрэнүүд болбол агрессивнэ дай хэхэ ябадалые буруушааба. 1928 онһоо эхилэн, мүн тэрээнһээшье урда тэдэ бэеэ аршалхын тулада, мүн законие коллективнээр бэелүүлхын түлөө гү, али договорые өөрөө эбдэһэн гүрэнтэ эсэргүүсэжэ хэхэ дайнһаа бэшээрээ ондоо ямаршье дайн, агрессивнэ дайн болохо тула хуули буса болохо байһыень нэгэшье гүрэнэй гү, али политическэ тушаалтай хүн һэжэг һанахагүй байгаа гэжэ Шоукросс мэдүүлбэ. Уласхоорондын сэрэгэй трибуналай уставай баталагдахаһаа бүри урид тээшье, уласхоорондын эрхэ гэшэ агрессивнэ дайниие гэмтэ ябадал гэжэ тоолодог байгаа бэлэй. Тиим болохолоороо, энээн тушаа уставай заабарида ороһон тиимэ шэнэ зүйл гэжэ байхагүй. Устав хадаа сэхэ тодоруулагдаһан гэмтэ ябадал хэһэнэй түлөө харюусалгые үнэхөөрөө зэмэтэй хүнүүдтэ тохоно гэшэ. Тэрэ устав хадаа уласхоорондын уголовно хуулиин процедура соо бии байһан дутуу зүйлые хүсэлдүүлбэ гэшэ.

Угаа олон гүрэнүүдэй газар һайнда ба политическа архитектура Германиин зорюута добтолһон ябадалые үнэхөөрөө «агресси» гэшэ гэһэн үгөөр тодорхойлхо хэрэгтэй гэжэ Шоукросс мэдүүлбэ. Гэмнэгшэ хадаа Германиин хэжэ байһан агрессивнэ дайн байтаадаа, тэрэнэй дунда Польшо, Норвеги, Дани, Бельги ба Голландида, Греци ба Югославида добтолһон ушар байдалые элеэр харуулна. Эгээ иимэ тэрэнһээ, энэ сүүдлүүлэгшэд болбол Германиие үдэрдэжэ байһан хүнүүд хадаа энэ гэмнэлтын заключениин хоёрдохи бүлэгөөр гэмнэгдэхэ зэргэтэй гэжэ хэлээ. Гитлерэй айхабтар ехэ эрхэ эдлэхэ болторынь туһалһан хүнүүд эдэ байна гэшэ. Германида нацистска правительствын тогтожо байха арга олгоһон хүнүүд эдэ байна гэшэ. Эгээ эдэ хүнүүдэй арга шалабари ба мэхэ гохо, мүн ажал оролдолго гаргаһан дээрэһээ германска импери гэшэ урдань баталагдаад байһан договорнуудые та һалжа хаяха ба шэнэ договорнуудые баталһан бэеэрээ, тэдэниие дахяад лэ таһа татажа хаяха, уласхоорондын хэлсээ ба дипломатиие зоной наадан болгохо, уласхоорондын эрхые хүндэлхэ ябадалые үгы хэжэ, дээдэ түрэлэй хүнүүд гээшэбди гэжэ бэеэ нэрлээд, эзэрхэжэ байхын түлөө бүхы дэлхэйн арад зониие эсэргүүсэжэ орохо арга олгоһон байха юм.

Мүнөө иимэ аюул зоболонтой дүүрээд, ерээдүйн сагта ямараар ажаһуухамнайб гэжэ боложо эхилээд байһан сагта хэлэхэ юм болоо һаа тэдэнэй урдань хүн зониие алажа ба тоножо байһан сагтаа гэмтэ муухай мэхэ гохо хэһэндэнь орохолоо, тэдэ тонуулшад ба алууршадай хэһэн зэмэнь ерээдүйн залуу үеын хүнүүдтэ нилээд бага удхатай байха бээ. Хэрбээ арга мэхэ, нюур сахиха ба хуурмаг ааша гаргаха ябадал дээрэһээ үнэлэһэлһэн тэдэнэй «дипломатиин» түүхэ домог гээшэ уласхоорондын харилсаануудта ульгэр жэшээ болохоор байна гэжэ харагдаха болоо һаань, тэрэнэй ушаг-хойшолон дээрэһээ болбосоронгы общество хосорхо ушартай болохо бэлэй. Нацистнуудтай хоорондо бэе бэелээ найдахагүй, хэлсэжэ байһан юумэдэ этигэхэгүй ба абаһан уялгануудай дүүргэгдэхэ юм гэжэ найдахагүй байгаа юм һаань, эбтэй амгалан ба аюулгүй байхабди гэжэ эдэшье найдахын аргагүй.

Ушар иимэһээ, бусад бүхы эб гайрамдалда дуратай нацинуудай үмэнэһөө үгэ хэлэжэ байһан Нэгэдэмэл Королевство болон Папануудай Британска найрамдалай, Америкын Холбоото Штадуудай, Россиин ба Франциин правительствонууд хадаа, уласхоорондын харилсаанда нацистска концепци хэхэ иимэ эхи гаргагшадые ба тэрэниие ябуулагшадые энэ процесс дээрэ сүүдлүүлэгшэдэй һандали дээрэ асаржа һуулгахын тулада тэгэдэһэн байгаа. Тиимэ гэмтэ ябадал хэһэнэйнь түлөө эдэ сүүдлүүлэгшэдые хэһээхын тулада иимэ юумэ хэжэ байна гээшэбди. Мүн тэрэшэлэн, тэдэнэй гаргаһан энэ аашын али тухай жэрхэмшэг муухай байһыень харуулхын тулада иигэжэ байнабди. Тиимэ лэ аашын хойшолонгые болон тэрэнэй иигэжэ заабол хосорхо байһыень хүн зоной ойлгохотонь бүхы дэлхэйн дээрэхи һайн һанаан ба сэтьхэл гээшэ туһалха юм гэжэ найдажа иимэ юумэ хэжэ байнабди. Ухаан болол ба мүн тэрээнтэй хамта бэе бэеынгээ абаһан уялганудай нарин нангин байха ябадалые дахяад һэргээн бодхооёбди».

(ТАСС).

Декабриин 5-ай үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, декабриин 5. Трибуналай үглөөнэй заседанида американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Олдермен гэгшэ үгэ хэлэжэ, Чехословакида Германиин добтолон ороһон тухай баримта мэдээнүүдые харуулан үргэлжэлүүлбэ. Гэмнэгшэ хадаа Генлейн түрүүтэй судето-немецкэ партиин чехословацка гүрэн тушаа предательска юумэ хэһыень харуулна.

Саашаа Олдермен болбол Чехословакиие германска гитлеровецүүдэй бутаргаха гэһэн түсэбые бэелүүлһэн тухай хэлэнэ. Словакиин «бэеэ даанхай болобо» гэһэн соносхол хадаа германска гитлеровецүүдэй өөрынгөө түлөөлэгшэдөөр дамжуулан энэ гүрэниие Словаки, Чехи ба Моравиі болгон бутаргаһанай хойно болоһон хэрэг гэжэ батална.

Германиин сэрэгүүдэй Чехословаки худар сүмэрэн орохо тушаа болоһон ушарнууд аргагүй түргэн хэгдээ. Немецүүд өөрынгөө словацка гитлеровецүүдтэ буу зэмсэгые хилэ дээгүүр алдагаажа эхилбэ. Германска хэблэл ба радио болбол Чехословацка правительстводо эсэргүүсэһэн айхабтар хатуу кампани ябуулжа захалаа. Словацка канцлер болохо—Тисо Берлиндэ дуудагдаба. Тиихын хажуугаар гитлеровскэ заговорщигууд Чехословакиие богоолшолхо хэрэгтэ хабаадалсагты гэжэ Венгриие уриба. Тэрэ сагай Венгриин толгойлогшод, тэдэнэй дунда венгерскэ регент Хорти болбол гитлеровецүүдэй энэ түсэбые зүбшөөһэн һаналаа түргэн мэдүүлһэн байгаа.

Германи болбол Богеми ба Моравиие булимтаран абаад, тэдэниие өөрынгөө протекторат болгон соносхоод, гадаада дэлхэйтэй ямаршье холбоогүй болгожо һалгаагаад, протекторадай бүхы гадаада политическэ хэрэгүүдые өөрынгөө бэе дээрэ даажа абаад, өөрынгөө сэрэгүүдые газар дээрэнь байралуулһан байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ. 1939 оной мартын 23-да словацка ба германска правительствонууд заговор хэжэ баталба, тэрэнэйнь ёһоор Германи хадаа словацка гүрэнэй интересые аршалха хэрэгые өөрынгөө бэе дээрэ даажа абаа һэн. Үнэндөө хадаа онэнь словацка арадые хүсэд богоолшолгодо оруулба. Гэмнэгшэ Олдермен хадаа Чехословакиие германска фашистнуудай булимтаран абахадаа ямар зорилго табиһан тухай элирүүлэн хэлэжэ орохо. Энэ зорилгонуудынь юун байгааб гэбэл: чехословацка арадые дарлаха, германска сэрэгэй потенциалые ехэ болгохын зорилгоор чехословацка ажауйлэдбэриин ресурсые хэрэглэхэ, Польшодо добтолон орохо стратегическэ түхеэрэлгэ хэхэ гэһэн байгаа.

1939 оной апрелиин 15-да Геринг болбол Муссолинитай хөөрэлдэһэн байна. Тиихэдэнь Чиано байлсаба. Тиихэдээ Геринг хадаа Чехословакиие булимтаран абахадаа Германи болбол Польшодо добтолон орохо зохистой түхеэрэлгэ хэхэ һаналтай байһан юм гэжэ сэхэрүүнь хэлээ һэн.

Гэмнэгшэ болбол Чехословакида дээрмэдэлгын добтолго хэхэ тушаа болоһон зүблөөнүүдтэ гэмнэгдэгшэд Геринг, Кейтель ба Йодль гэгшэдэй эдибхитэйгээр хабаадалсаһаниие харуулна.

Тэрээнэй удаа тээ английска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Дэвид Максуэлл-Файф болбол уласхоорондын договорнуудые гитлеровецүүдэй эбдэһэн тухай хэлэбэ. Английска гэмнэлтын бусад түлөөлэгшэд өөрынгөө үгые Польшодо, Данида, Норвегидэ, Голландида, Бельгидэ, Люксембургда, Грецидэ болон Югославида добтолһон тухай зорюулжа хэлэһэн байна. Удаа тээнь американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Олдермен английска ба американска гэмнэлтын үмэнэһөө Советскэ Союзда ба США-да Германиин добтолһон ушарые элирүүлэн хэлээ.

Английска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Максуэлл-Файф хадаа германска фашистска булимтарагшадай бүтүүлигээр эбдэһэн уласхоорондын договорнуудые тоолоод, үгөө эхилбэ. (ТАСС).

Декабриин 5-ай үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, декабриин 5. (ТАСС) Уласхоорондын сэрэгэй трибуналай үдэшын заседани дээрэ английска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Дэвид Максуэлл-Файф гэгшэ фашистска заговорщигуудай эбдэһэн уласхоорондын договорнуудые тоолон хэлэжэ үргэлжэлүүлбэ, тиихэдээ 1919 ондо союзна державануудай баталһан договорые нэрлэнэ. Тэрэ хадаа энэ райондо сэрэгүүдые барижа байхагүй гэжэ гү, али суглуулхагүй, мүн тэрэшэлэн манёврнуудые хэхэгүй гэжэ Германиин хоригдоһон параграфууд болон статьянуудые заана.

Гэмнэгшэ болбол хэрбээ Германи эдэ хорюултай зүйлнүүдые дабажа гарабал дайсан харша юумэ хэхэ гээшэ гэжэ тэрэ договор соо хэлэһэн статьяе тусгаар тэмдэглэнэ. Мүн тэрэшэлэн Германи гээшэ Австриин бэеэ даанхай байһыень тоохо. Германи гээшэ Данцигай газар дээрэ өөрынгөө эрхэһээ арсана. Баһа Чехословацка гүрэнэй хүсэд бэеэ даанхай байһыень тооно гэжэ хэлэһэн статьянуудые тусхайлан хэлэнэ.

Удаа тээнь гэмнэгшэ болбол Германи гээшэ Мемелиие абдахамнай гэхэгүй юм гэжэ, Мемель тухай Гитлерэй гаргаһан деклараци тушаа трибуналай анхарал хандуулна. Мүн тэрэшэлэн 1939 оной апрель һарада гаулейтер Эрих Кох гэгшын Зүүн Пруссиин составта Мемелиие оруулһан тухай һануулна. Дам саашаа, английска гэмнэгшэ болбол 1939 оной мартын 15-да германска арад зондо Гитлерэй гаргаһан прокламациие нэрлэнэ. Тэрээн соогоо Гитлер болбол аршалан хамгаалхын зорилгоор Богеми ба Моравиі худар германска сэрэгүүдые оруулха гэжэ шиидхээб гэжэ мэдүүлбэ. Мүн Чехословаки худар сэрэгээр орохо тухай Гитлерэй гаргаһан приказ болон протекторат тогтоохо тухай декредүүдые энэ документдэ хабсаруулхые гэмнэгшэ гуйна.

Дам саашаа, гэмнэгшэ болбол мюнхенскэ хэлсээниие Германиин эбдэһэниень эсэргүүсэһэн английска ба француузска буруушаалгые харуулна.

Германиин бүү зэбсэгые хэһаха тухай, тэрэнэй сэрэгүүдые 100.000 хүн хүртэр хобоохо тухай принципиальна зоной сэрэгэй бүхэжүүлгэнүүд, портнууд болон полевой баригануудые (Рейнһэй зүүгээр) үгы хэхэ тухай, далайн сэрэг ба флотой катернуудые хэсэгэрүүлхэ тухай, сэрэгэй авиацитай байхыень хорихо тухай версальска договорой статьянуудые тооложо хэлэнэ. Энэ бүгэдэниинь сэрэгэй албанда татаха тухай болон агаарай сэрэгые бии болгохо тухай Германиин хуулита мэдүүлгые хэрэгтэ хабсаруулхые гуйна.

Максуэлл-Файф болбол Локарнодо Германиин баталһан договорнууд тухай, илангаяа Германи, Бельги болон Франциин хоорондохи хилые наһан үелөө хүдэлхэгүйгөөр тогтоохо тухай договорые, Германи ба Бельгиин хоорондохи арбитраж тухай договор болон Германи ба Польшын хоорондохи арбитраж тухай договорые заажа хэлэнэ.

1927 оной сентябриин 24-дэ Лига нациин ассамблея болбол агрессивнэ дайн байлдаанууд огто хоригдобо гээшэ гэжэ хэлэгдэһэн баяр-ёһололой деклараци гаргаһан байгаа. Тиихэ сагта Германи Лига нациин член байһан юм. Ушар иимэһээ Лига нациин декларациие гэмнэлтын документ болгожо абаха юм гэнэ. Мүн тэрэшэлэн Келлог—Брианай пактые хэрэгтэ хабсаруулхые гэмнэгшэ дуралхана.

10 минута соо забһарлалга болоһоной һүүлээр Польша, Франци ба Англида эсэргүү дай хэхээр фашистска заговорщигуудай бэлэдхэһэн тухай английска гэмнэлтын түлөөлэгшэ полковник Джонс гэгшэ документальна баримтануудтай үгэ хэлэһэн байна. Мүн тэрэшэлэн Германи Польша хоёрой хоорондо Локарнодо баталагдаһан арбитраж тухай договорые дурсача. Баһа, 1934 ондо Германи ба Польшын бэе бэедээ добтололсохогүй гэжэ баталһан договорые дурсана. Энэ договор хадаа 10 жэлэй болзортойгоор баталагдаһан болобошье, 1939 оной сентябриин 1-дэ Германи болбол Польша худар сүмэрэн ороһон байгаа гэжэ полковник Джонс хэлэнэ.

Польшотой арсалдаан гараха ябадалые зайсуулха тухай ба мүн Польшотой экономическа харилсаагаа ашатай һайн ба үнэн сэхэ баримсаатай болгон хүгжөөхөөр бэлэн байһан тухайгаа Гитлерэй нэгэнтэ бэшэ найдуулжа хэлэһыень заагаад, гэмнэгшэ болбол энэ мэтын найдуулганууд ба уялганууд гээшэ имагта һэжэг түрэхэ ябадалые зайсуулхын тулада хэрэглэдэг байба гэжэ хэлэнэ. Тэдэ үнэндөө хадаа. Германи болбол дай хэхээр али бүхы бэлэдхэл хэжэ байба. Полковник Джонс хадаа 1937 ондо фон Бломбергын дай хэхээр бэлэдхэхэ тухай заабари үгэһэн приказые баримта болгон харуулна. Энэ бэлэдхэл хадаа нюусаар хэгдэхэ ёһотой, хоёр фронт дээрэ дай хэхэ аргаболомжые харалсаха ёһотой гэжэ тэрэ приказ соо тэмдэглэгдэнэ.

Уласхоорондын сэрэгэй трибуналай үдэшын заседани иигээд хаагдаба.

Стамбулда фашистска зэрлэгүүд асашалгаа гаргаба

АНКАРА, (ТАСС). Үсэгэлдэр Стамбулда хэдэн мянгаад фашистска үзэлтэй студентнүүд, сэрэгэй училищенуудта һурагшад ба бусад хүнүүдэй демонстраци болоһон байгаа, тэрэниие полици огто хорёогүй, даалдажа байгаа, тиихэдээ энэ демонстрациие засагаархин эртээнһээ зорюута бэлдэһэн байгаа юм ха. Түүнэн болоһон митингнүүд дээрэ түхирагдаһан демонстрантнууд хадаа Турци дотор тон үсөөхэн демократическа хэблэлнүүдэй байдаг редакцинууд тээшэ шагнэн ошоһон байна гэбэл: тэдэнэр «Тан ля Тюрки», «Ени Дюнья» гэдэг демократическа газетэнүүдэй болон мэнэ һаяхан бии болгогдоһон «Герюшлер» гэжэ журналай редакци болон типографиин байшангуудые һандарһаһан, эдэ хэблэлнүүдэй сотрудникуудые алхиһан, бүхы типографска машинануудые эбдэһэн, редакцинууд сооохи мебель ба бүхы түхеэрэлгэнүүдые үгы хэһэн гэхэ мэтын эдэбын фашистска хулиганство гаргаһан байха юм. Советскэ шэнэ ноёдын номуудые худалдажа байдаг номой магазин һандаргагдаа, энэ магазин соо бии байһан номууд болон бусад хэблэлэй зүйлнүүд үгы хэгдээ. Фашистска демонстрантнууд Советскэ Союзда харша лозунгнуудые хэлэжэ хашхаралдаһаар байна.

Тиигэжэ байхадань Анкара ба Стамбулда байһан алба тушаалтай зарим хүнүүд энэ зэрлэгүүдэй асашалһан ябадалые ямар нэгэн «демократи» үзүүлһэн ушар гээшэ гэжэ хэлэхэ һанаатай. «Сон телеграф» гэжэ газетын бэшэһээр хадаа, полициин начальник болбол стамбульска үйлсэнүүдтэ болоһон энэ зэрлэгүүдэй асашалгые «патриотическа демонстраци гээшэ»—гэжэ сэгнэбэ гэнэ.

Харюусалгата редактор **Ц. Г. ГАЛСАНОВ.**

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23; АТС—1—80; зам. редактора—7.89; ответ. секретаря—23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00503 Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.000